

SZÉCHENYI ISTVÁN ÉLETE ÉS REFORMPROGRAMJA

Az 1825/27-es országgyűlés

- 1812-1825: I. Ferenc rendeletekkel kormányzott
- Célja: abszolút kormányzás kiépítése
- DE: az adóemelés és az újoncozás elrendelése ellenállást váltott ki – a megyék nem hajtották végre a rendeleteket
- Köv.: I. Ferenc meghátrált – az ogy. összehívása
- összehívás belpolitikai oka: a rendeleti kormányzás kudarca – a nemesség ellenállása a rendeleti kormányzással szemben
- külpolitikai ok: európai forradalmi mozgalmak
- Ferenc célja: engedményt tenni a rendi alkotmánynak és leszerelni a nemesi ellenállást
- eredmény: a rendek megerősítik a rendi alkotmányt
- megszavazzák az adókat és az újoncokat – ismét létrejön a kompromisszum az uralkodó és a rendek között
- DE: a feudális viszonyok megreformálása ekkor már lehetetlen volt
- Az 1825/27-es országgyűlés megállapította a reformok szükségességét
- Bizottságok kiküldése a megoldandó kérdések tanulmányozására (vám, úrbér, magy. nyelv)
- Köv.: kibontakozik a reformmozgalom (a rendi jogok biztosította törvényes keretek között)
- Felsőbüki Nagy Pál beszéde: az arisztokráciát ostorozta, mert nem segíti a magyar nyelv ügyét
- Gróf Széchenyi István ekkor birtokai egyévi jövedelmét ajánlotta fel egy tudományos intézet, a későbbi MTA megalapítására

Élete: 1791. Bécs: udvarhű arisztokrata családban születik

- apja Széchenyi Ferenc múzeumlapító
- anyja Festetich Györgynek, a Georgicon (mg-i főiskola Keszthelyen) alapítójának nővére
- Nagycenken és Bécsben nevelkedik
- huszártiszt a napóleoni háborúban – bécsi kongresszuson részt vesz
- angliai utazása rádöbbeneti Magyarország elmaradottságára
- élete végén megőrül, Döblingben (Ausztria) lakik szanatóriumban

Elméleti munkássága

- Fiatalkori utazásai után a célja: Magyarország fejlesztése és az egész nép jólétre emelése
- Elutasította a hagyományos rendi politizálást
- A nemességet műveletlennek, a reformok végrehajtására alkalmatlannak találta
- Szerinte az arisztokrácia alkalmas a reformok irányítására

1830 Hitel – összefüggő reformprogramot fogalmaz meg

- A megírás kiváltó oka: Széchenyi a birtokai modernizálásához hitelt akart felvenni, de a kérelmét egy bécsi bank elutasította –ok: az ösiség törvénye miatt a birtokot nem lehetett elárverezni, így nem szolgálhatott fedezetül
- A Hitel okfejtése:
- A robotoltató gazdálkodást meg kell szüntetni – okai: a jobbágynyűző, robotoltató gazdálkodás nem eredményes

- és: emberszeretetből is elutasította a rendszert: „a robot erkölcstelen és haszontalan”
- a jobbágyszabadság módját nem taglalta
- a mezőgazdaság kapitalista átalakításához, a modernizációhoz szükség van hitelre, tőkére
- ehhez: az ősiség törvényét kell megszüntetni
- ebből logikusan következik a nemesi földek megvásárlásának a joga és a nemesek adózása
- a földtulajdonnal rendelkezőknek a törvény előtt is egyenlőnek kell lenni
- a kormányzatot bevonhatónak vélte a reformokba
- a birodalmi kereteket is jónak találta (gazdasági és politikai egység)
- a rendi kiváltságokat ostromozta – ezt a bécsi udvar tetszéssel fogadta
- nagy siker: elsősorban a birtokos nemesség köreiben (4 kiadása fogyott el)
- A Hitel megjelenésétől számítjuk a reformkor kezdetét: 1830.
- Ellentmondásosság Széchenyi elképzeléseiben: az arisztokráciának szánta a vezető szerepet a reformok végrehajtásában - az arisztokráciát akarta megnyerni
- Az angol példára hivatkozva felszólította a nemeseket a reformok végrehajtására
- Okfejtése: ne forradalom hozza létre a szükséges reformokat, hanem a nemesség
- A Hitel fogadtatása:
- Arisztokrácia: a leghevesebben támadták Széchenyit
- Desseffy József: Taglatat: konzervatív szemlélet, a rendi rendszer megreformálása a cél
- Kormányzat: nem állt Széchenyi mellé
- Köznemesség: a reformok hívei elfogadták Széchenyi rendszerét

1831 Világ (=világosság)

- válasz a Hitel miatt őt ért támadásokra
- a jobbágyságról, mint „a magyarság utolsó zálogáról” írt
- ismét hitet tett amellelt, hogy a reformokat a kormányzat segítségével lehet végrehajtani
- a reformokat fokozatosan kell végrehajtani

1831 Stádium (1833-ban jelenik meg)

- a rendi berendezkedés felszámolásának szakaszai: az 1832-es ogy-re írta
1. hitel
  2. ősiség (aviticitas) eltörlése (Nagy Lajos, 1351)
  3. fiscalitas megszüntetése (f: a család kihalása után a birtok a kincstárra száll)
  4. jus proprietatis: birtokszerzés joga (nem nemeseknek is)
  5. törvény előtti egyenlőség
  6. jogi védelem (ügyvéd)
  7. részleges közteherviselés: a törvényhozás és közigazgatás költségei a nemeseket is terhelik
  8. az országgyűlés döntsön az infrastruktúrát és belső vámokat érintő ügyekben
  9. monopóliumok, céhek, hatósági árszabás (limitatio) eltörlése
  10. csak a magyar nyelvű okiratok érvényesek
  11. a Helytartótanácson keresztül történjen a kormányzás- hatáskörének bővítése
  12. a törvényhozás és a bíróságok nyilvánossága

Gyakorlati tevékenysége

- Célja: a hazai közlekedés javítása
- mezőgazdasági termelés fejlesztése

- jobb értékesítési lehetőségek megteremtése
- 1825 birtokainak egyévi jövedelmét felajánlja a Magyar Tudós Társaság létrehozására
- "Nekem itt szavam nincs. Nem vagyok tagja a követek házának. De birtokos vagyok; és ha feláll oly intézet, mely a magyar nyelvet kifejtse, mely avval segítse elő honosainknak magyar neveltetését, jószágomnak egy évi jövedelmét fölládozom reá."
- 1830 Magyar Tudós Társaság alapítása
- a Lánchíd építését kezdeményezi, 1848-ra majdnem elkészül, de félbemarad
- Jelentősége: a nemesi adómentességen rést üt (hídpénz)
- Egységesíti a fővárost
- Dunai és balatoni gőzhajózás, Tisza szabályozhatóvá tétele
- téli kikötő, hajógyár – a hajózás fejlesztését szolgálta
- lótenyésztés és lóversenyzés
- kaszinó alapítása; célja: politikai, gazdasági fórum (~klub) létrehozása
- hengermalom alapítása Pesten (József-malom, 1839) – az első gőzzel hajtott hengermalom
- selyemhernyó-tenyésztés
- a Vaskapu hajózhatóvá tétele – 1831-ben kezdték a munkálatokat
- Széchenyi gyakorlati tevékenységének jelentősége: Magyarország elindítása a modernizáció útján.
- Kossuth méltatása: „Ujjait a kor ütőerére tevé és megértette lüktetéseit; és ezért; egyenesen ezért tartom én őt a legnagyobb magyarnak...”

Báró Wesselényi Miklós: Balítéletekről

- eltérések: a rendi ellenzékiiségből indul ki
- liberális reformelképzeléseit a kormányzat ellenében gondolta megvalósíthatónak
- parasztság: a nemességnek engedményekkel kell saját oldalára állítania

B/ Témák:

1/ Magyarország elmaradottsága

"Okoskodásom megállapított tényezője az, hogy Magyarország mindenben Nagy Parlag." az elmaradottság okai

a, "Nagy hiúság azon fatális nyavalya, melyben mi magyarok igen nagyon szenvedünk. Századokon keresztül a magyar hízelkedéshez szokott, amiből honosink nagy részének önmaga túlbecsülése, gőgje s hiúsága támada, az igaz, egyenes szótul pedig elszokott."

"Mondjuk ki egyenesen: hány van, ki nem bízza el magát az egész magyar földön."
önbizalom alap nélkül önbecsapás gőg

b, "A magyarnak általján azt vetik szemére, hogy egyedül szalmatűzként lobban fel, cserfaként azonban sohasem ég." - szalmaláng-lelkesedés

c, "Az emberi nemben lappang, sőt, a magyarban éppen nem lappang, de vajmi ocsmányul kitűnik az irigység és a sült galambra való étvágy." - irigység, közrestség

"Alig van köztünk, ember, ki a másik megaláztatásán ne örülne." - káröröm

d, "Valóban szomorú az eset. S vérünket tekintve annál szomorúbb, mert gyűlölségei hajlama nem egy magyarnak koránt sincs kimerítve azon antipátia által, mellyel az arisztokrácia iránt viseltetik, de midőn gyűlöli ezt, nem kevésbé gyűlöli a kormányt, gyűlöli az egyházi rendet, gyűlöli a katonát, gyűlöli a németet, gyűlöli a horvátot...szóval gyűlöl mindent." - gyűlölet, a hibát másban keressük

lehetséges megoldások

"Nekem úgy látszik, hogy mindenekelőtt az értelmiséget tágitni s a nemzetiséget terjeszteni kell, s nagyot, dicsőt, halhatatlant csak azután vihetni végbe." - művelődés, nemzeti

identitástudat felélesztése

következtetés

"Csak magunkban a hiba, de egyszersmind magunkban a feltámadási erő."

2/ közjogi kérdés: Magyarország önmagában nem életképes

"A magyar nemzetnek élénkebb, pezsgőbb része soha nem tudta, soha nem akarta, s most sem tudja, most sem akarja - és ím, itt fekszik a magyar ellenzéki hazafiak megbocsáthatatlan bűne - magát filozófiai felfogással azon eldönthetetlen ténybe belegondolni és eszerint bölcsen cselekedni is, hogy Magyarország az ausztriai tartományokkal biz' egybe van házasítva és a közálladalom egyik legfőbb kiegészítő részét képezi úgy, hogy egyedül e kapcsolatban található szerencsét vagy sehol."

3/ nemzetiségi kérdés: a nemzeti identitástudat belső, lelki dolog, nem lehet törvényekkel átalakítani; több politikai nemzet (< Kossuth: 1 politikai nemzet, nincsenek kollektív jogok, asszimiláció)

"A magyar mélyen alutt. Közben nyelvét felejté, nemzeti színét veszté. Sok azt hitte, nem eszmél fel már többé s el van olvasztva. De a magyar felébredt, mily forr-alakban, ki-ki előtt ismeretes. Alig van nemzetek közt ily iszonyatos példa."

"Ha valaki magyarul tud, magyarul beszél, innen következik-e, miképp neki azért már magyarrá is kellett volna átalakulnia?"

összegezve: 1. a magyarságnak hibái és szenvedélyei vannak

2. a szenvedélyek a haladás kerékkötői

3. a szenvedélyeknek, érzelmeknek hízelgő politika az egyetlen, mely nálunk

népszerű

4. a népszerű politika a haladás ellensége

kerülni kell a szenvedélyeket keltő problémák felvetését